

Overzicht werkveld mobiel erfgoed

Het geheel van organisaties en instellingen dat zich inzet voor het behoud en de presentatie van het erfgoed van de mobiliteit in Nederland is breed en divers. Tijdens de Cultuurnotaperiode 2001- 2004 heeft de stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN) een overzicht van dit werkveld gemaakt; ten behoeve van eventueel toekomstig beleid, maar ook voor de eigen draagvlak-activiteiten. Dit overzicht werd eind 2004 afgerond; het is in de publicatie "Erfgoed dat beweegt" opgenomen en voor dat doel tot begin 2006 zo goed mogelijk bijgewerkt.¹ In beide gevallen gebeurde dat in nauwe samenwerking met de organisaties die in de stichting MCN vertegenwoordigd zijn.

Het overzicht is zeker niet uitputtend, maar vormt een uitgebreide selectie uit de talloze instellingen, stichtingen, verenigingen en andere organisaties die zich met het mobiel erfgoed bezig houden. Er is voor een brede aanpak gekozen, waarbij ook plaats is voor ondersteunende en aanpalende organisaties.

De wereld van het mobiel erfgoed blijkt een dynamische wereld. Er is een groot aantal constanten, maar er zijn ook talloze activiteiten die geruisloos verschijnen en even geruisloos weer verdwijnen. Dit overzicht is dan ook een momentopname; zowel de genoemde dynamiek als de geruisloosheid van sommige activiteiten maken bij het raadplegen enige slagen om de arm noodzakelijk.

Het leek de stichting MCN desondanks goed, dit overzicht ook buiten de genoemde publicatie openbaar te maken. De opsomming van de vele organisaties en instellingen wordt voorafgegaan door een kwantitatieve samenvatting, die enig cijfermatig inzicht biedt in de wereld van het mobiel erfgoed. Het spreekt vanzelf dat genoemde slagen ook hier van toepassing zijn.²

Max Popma

Lelystad, januari 2007

1 *Erfgoed dat beweegt! Waardering van de Mobiele Collectie Nederland*. Een publicatie van het Instituut Collectie Nederland en de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (v.h. Rijksdienst voor de Monumentenzorg) met medewerking van CIME/Stabien en de stichting Mobiele Collectie Nederland. Uitgeverij PlanPlan, Amsterdam, 2006.

2 Het overzicht is ook te vinden op de website van MCN: www.mobiel-erfgoed.nl. Via de website kunnen opmerkingen gemaakt worden, waardoor het overzicht in de loop van de tijd vollediger zal worden.

Enkele cijfers rond het mobiel erfgoed

MCN heeft gepoogd enig cijfermatig inzicht te creëren in de wereld van het mobiel erfgoed. Deze poging is ontstaan uit de vraag, waar we het getalsmatig over hebben als we over mobiel erfgoed spreken. Om hoeveel objecten gaat het? Hoeveel organisaties zijn er? Hoeveel mensen zijn daarin actief? Kunnen we een schatting maken van wat er omgezet wordt? We benadrukken dat aan dit overzicht geen diepgaande analyse vooraf is gegaan. Het is grotendeels "brainstormenderwijs" tot stand is gekomen, in samenwerking met de betrokken koepelorganisaties. De cijfers zijn vaak en hardhandig afgerond.

1. Aantal objecten, splitsing naar sector

sector	schatting totaal	waarvan geregistreerd *
water	7.500	2.500
rail	1.500	1.350
weg	400.000	550
lucht	1.000	1000
totaal	410.000	5.400

* Of geïnventariseerd; nog niet alle voorgedragen objecten zijn (definitief) beoordeeld en/of ingeschreven. M.n. in de sector weg is de registratie relatief laat op gang gekomen. Een groot deel van deze objecten is inmiddels te vinden in het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (www.mobielecollectienederland.nl).

2. Koepelorganisaties + overzicht alle organisaties op het gebied van mobiel erfgoed *

Sectorale koepelorganisaties mobiel erfgoed + aantallen aangesloten organisaties	
Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen (FONV)	15
Historisch Railvervoer Nederland (HRN)	25
Federatie Historische Automobiel- en Motorfietsclubs (FEHAC)	200
Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL)	10
totaal	250

Aantallen organisaties mobiel erfgoed **	
Behoudsorganisaties en musea 1:1 objecten	550
Behoudsorganisaties en musea andere objecten (schatting)	100
Overige organisaties en instellingen (schatting)	50
totaal	700

* Een zo compleet mogelijk overzicht van deze organisaties en instellingen is te vinden in het volgende hoofdstuk. Dit is het overzicht uit de publicatie "Erfgoed dat Beweegt".

** Bij deze getallen past een drietal opmerkingen:

- Vergelijking van bovenstaande tabellen leert, dat niet alle organisaties zijn aangesloten bij één van de vier sectorale koepelorganisaties. Bij de musea is de organisatiegraad in het algemeen lager dan bij de (organisaties van) particuliere eigenaren. Grotere musea zijn wél vaak aangesloten bij de Nederlandse Museumvereniging.
- Er bestaat nog weinig zicht op het grote aantal organisaties en *bedrijven*, die betrokken zijn bij de meer of minder commerciële *exploitatie* van mobiel erfgoed, zoals chartervaart, historische autoverhuurbedrijven enz. Het gaat waarschijnlijk om enkele honderden.
- Er bestaat nog onvoldoende zicht op meer of minder commerciële organisaties en *bedrijven* die betrokken zijn bij het behoud van 1:1 mobiel erfgoed in de vorm van restauratie, reparatie en onderhoud. We noemen gespecialiseerde garages, scheepswerven, restaurateurs, toeleveranciers en dergelijke. Mogelijk zijn er in de sector weg zo'n 400 van dergelijke bedrijven en in de sector water zelfs wel 1.000 bedrijven, al zal het niet altijd om het behoud van erfgoed "in engere zin" gaan.

3. Aantal mensen, dat georganiseerd actief is (leden / vrijwilligers)

Aantallen mensen, georganiseerd actief *			
Sector	musea	particulieren	totaal
sector water	500	7.500	8.000
sector rail	3.000	-	3.000
sector weg	1.000	70.000	71.000
sector lucht	500	500	1.000
totaal	5.000	78.000	83.000

* Bij musea en bij behoudsorganisaties, die bij één van de vier sectorale koepels zijn aangesloten

Aandeel vrijwilligers ten opzichte van totaal *						
Sector	musea	vrijwilligers	particulier	vrijwilligers	totaal	vrijwilligers
sector water	500	400	7.500	7.500	8.000	7.900
sector rail	3.000	2.900	-	-	3.000	2.900
sector weg	1.000	900	70.000	70.000	71.000	70.900
sector lucht	500	400	500	500	1.000	900
totaal	5.000	4.600	78.000	78.000	83.000	82.600

* Bij musea en bij behoudsorganisaties, die bij één van de vier sectorale koepels zijn aangesloten

4. Omzet

Omzet mobiel erfgoed *			
Sector	musea **	particulieren **	totaal **
sector water	25 mln	30 mln	55 mln
sector rail	15 mln	-	15 mln
sector weg	15 mln	80 mln	95 mln
sector lucht	10 mln	5 mln	15 mln
totaal	65 mln	115 mln	180 mln

* Bij musea en bij behoudsorganisaties, die bij één van de vier sectorale koepels zijn aangesloten.

** Een drietal opmerkingen:

- Hier is niet inbegrepen de arbeid die de vrijwilligers in de diverse deelsectoren (in de musea, maar vooral bij de particuliere behoudsorganisaties) leveren. Als die arbeid gekapitaliseerd wordt, komen de omzetcijfers vele malen hoger uit.
- De FEHAC heeft onderzoek gedaan waaruit blijkt dat, als een wat ruimere opvatting gehanteerd wordt, waarbij bijvoorbeeld horeca- en andere uitgaven worden meegeteld bij evenementen, beurzen en toertochten, de omzet van de particuliere historische wegsector op € 120 mln uitkomt.
- Het onderzoek van de FEHAC is bedoeld om inzicht te verschaffen in het economische belang van de historische voertuigwereld. Dergelijke onderzoeken zijn in het verleden ook meermalen in de kunstwereld verricht, waarbij bijvoorbeeld de economische spin-off van musea en theaters werd onderzocht. Het rapport van dit onderzoek geeft een zeer verhelderend inzicht: *De historische voertuigwereld in Nederland; om het behoud van het erfgoed van de weg*. FEHAC, Maarsbergen, 2006. Informatie via: secretariaat@fehac.nl.
- Als dergelijk onderzoek uitgebreid zou worden naar de andere sectoren van het mobiel erfgoed, en de omzet van de *bezoekers* van de vele evenementen, die in de zomermaanden worden georganiseerd worden meegerekend, zal blijken dat de mobiel-erfgoedwereld een economische factor van grote betekenis is. Ook in dat opzicht is het zeker een belangrijk onderdeel van de cultuursector.

Werkveld mobiel erfgoed

De veelheid aan organisaties en instellingen rond het mobiel erfgoed vereist enige ordening en indeling. Er zijn vele criteria denkbaar om zo'n indeling aan te brengen. We noemen er enkele.

- De vier sectoren van het mobiel erfgoed, te weten water, rail, weg en lucht. Tal van organisaties en instellingen zijn overigens sector-overstijgend.
- Het museale en het particuliere domein. Het onderscheid tussen "musea" en "behoudsorganisaties van particuliere eigenaren" is niet altijd even goed te maken; de grens is soms vaag en voor discussie vatbaar. Toch is er een poging gedaan, waarbij opgemerkt wordt dat (ook) in het mobiel-erfgoedveld 'museaal' niet altijd gelijk staat aan 'openbaar' en menig particuliere of bedrijfscollectie een museum wordt genoemd. De ICOM-definitie van het begrip 'museum' of het Nederlands museumregister zijn als onderscheidende instrumenten niet altijd even bruikbaar.
- Het behoud van schaal 1:1 objecten (daarmee bedoelen we in dit geval 'echte' historische transportmiddelen) versus het behoud van een breed scala aan andere objecten rond de geschiedenis van de mobiliteit, zoals modellen, schilderijen, foto's, promotiemateriaal, werktuigen, gereedschappen en wat dies meer zij. Hoewel de stichting MCN vooral voor het behoud van de echte transportmiddelen is opgericht, wordt de rest van het mobiliteitserfgoed als een integraal en onlosmakelijk onderdeel van het werkveld gezien.
- De verschillende doelstellingen bij het behoud en beheer van 1:1 historische transportmiddelen, variërend van statisch behoud van materieel-authentieke objecten tot en met commerciële exploitatie.
- Andere vormen van betrokkenheid bij behoud en presentatie van het erfgoed van de mobiliteit. In de maritieme sector komen deze vormen bijvoorbeeld duidelijk tot uitdrukking in historische havens en scheepswerven.
- De vraag of het behoud van mobiliteitserfgoed het enige doel is, of dat dit erfgoed is ingebed in een ruimer kader. Dit is bijvoorbeeld het geval bij historische musea, lokale en streekmusea en musea op het gebied van bedrijf en techniek, waarbij mobiliteitserfgoed in een bredere regionale of thematische context staat.
- Dan zijn er nog de bibliotheken en archieven, waar voornamelijk informatie en documenten worden bewaard. Informatie over de mobiliteitsgeschiedenis vinden we verder op heel veel plaatsen verspreid over Nederland, bijvoorbeeld in musea, bij de gemeentelijke en provinciale archiefinstellingen en bij bedrijven. Informatie over bedrijfsarchieven is te verkrijgen via de DIVA, de vereniging voor Documentaire Informatievoorziening en Archieven (www.divakoepel.nl).
- Verder zijn er veel ondersteunende organisaties en instellingen op het gebied van advisering, organisatie, coördinatie, enzovoort, waarvan er in het overzicht slechts enkele konden worden opgenomen.
- Niet genoemd zijn tenslotte de vriendenverenigingen, die rond veel musea zijn georganiseerd. Informatie hierover is eventueel te verkrijgen bij de 'Nederlandse Federatie Vrienden van Musea' via de Nederlandse Museumvereniging (www.museumvereniging.nl).

Al deze criteria zijn in meer of mindere mate als hulpmiddel gebruikt bij de ordening van het mobiel-erfgoedveld op de volgende bladzijden.

Werkveld mobiel erfgoed - sector Water

Met 1:1 objecten worden hier doorgaans vaartuigen bedoeld. Naast musea met een in hoofdzaak maritieme collectie zijn er musea met een andersoortige collectie, waarvan maritieme objecten een belangrijk deel uitmaken.

In de sector water bestaat een bedrijfstak rond de commerciële exploitatie van traditionele (klassieke) schepen. Speciale vermelding verdienen de talloze gerealiseerde en geplande museumhavens, historische havens en ligplaatsen voor historische schepen. Een selectie is te vinden onder het kopje 'museumhavens'.

Musea 1:1 objecten

Havenmuseum Rotterdam *Rotterdam*
HMS Mercur *Scheveningen*
Ramschip Schorpioen *Den Helder*
Stoomsleeperboot De Furie *Maassluis*

Musea - maritiem, ook 1:1 objecten

't Fiskerhuske *Moddergat*
Bezoekerscentrum De Helling *Heeg*
Fries Scheepvaartmuseum *Sneek*
Kijkcentrum Nooitgedacht *IJlst*
Maas- en Scheepvaartmuseum *Maasbracht*
Marinemuseum / onderzeeboot Tonijn *Den Helder*
Mariniersmuseum Koninklijke Marine *Rotterdam*
Maritiem en Juttersmuseum *Oudeschild*
Maritiem Museum *Rotterdam*
Museum voor Scheepsarcheologie *Lelystad*
Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers *Den Helder*
Nederlands Scheepvaartmuseum *Amsterdam*
Skutsjemuseum *Eernewoude*
Woonbootmuseum *Amsterdam*
Wrakkenmuseum *Terschelling*

Musea - anders, ook 1:1 objecten

Centraal Museum *Utrecht*
Drents Museum *Assen*
Duikmuseum *Lemmer*
Eerste Friese Schaatsmuseum *Hindeloopen*
Museum Broeker Veiling *Broek op Langedijk*
Nationaal Baggermuseum *Slidrecht*
Nederlands Stoommachinemuseum *Medemblik*
Nederlands Openluchtmuseum *Arnhem*
Turfmuseum *Vinkeveen*
Veenkoloniaal Museum *Veendam*
Zuiderzeemuseum *Enkhuizen*

Museumhavens

Delfshaven *Rotterdam*
Historische Stadshaven *Woudrichem*
Koningspoort Rotterdam
Museumhaven Amersfoort
Museumhaven Amsterdam
Museumhaven Arnhem
Museumhaven Den Helder
Museumhaven Dordrecht
Museumhaven Elburg
Museumhaven Goes
Museumhaven Gorinchem
Museumhaven Gouda
Museumhaven Hoorn (ligplaatsen)
Museumhaven Leeuwarden
Museumhaven Ooltgensplaat

Museumhaven Schiedam
Museumhaven Spakenburg
Museumhaven Stadskanaal
Museumhaven 't Bassin *Maastricht*
Museumhaven Tilburg
Museumhaven Vreeswijk
Museumhaven Zeeland *Zierikzee*
Museumhaven Zutphen
Museumhavens Leiden
Oude Haven *Rotterdam*
Veerhaven *Rotterdam*
Verenigingshaven het Beurtschip *Schiedam*

Plannen / initiatieven

Museumhaven Almere
Museumhaven Coevorden
Museumhaven De Hoop *Uitgeest*
Museumhaven Deventer
Museumhaven Enkhuizen
Museumhaven Groningen
Museumhaven Hoedekenskerke
Museumhaven Hoogezand
Museumhaven Middelburg
Museumhaven Naarden
Museumhaven Purmerend
Museumkade Westhavenkade *Vlaardingen*
St Haagse Historische Binnenhavens *Den Haag*
Stichting Sleepboothaven *Maassluis*

Historische / museale scheepswerven

Botterwerf Nieuwboer *Spakenburg*
Historische scheepswerf De Stripe *Eernewoude*
Historische Scheepswerf Wolhuis *Hoogezand*
Industrieel Erfgoedpark "De Hoop" *Uitgeest*
Koningspoort *Rotterdam*
Laswerf Hendrik Westhof *Zoeterwoude*
Museumwerf Vreeswijk *Nieuwegein*
Rijkswerf Willemsoord *Den Helder*
Scheepstimmerwerf "De Hoop" *Workum*
Scheepswerf 't Kromhout *Amsterdam*
Zuidam *Haarlem*

Scheepswerven replica's

Bataviawerf *Lelystad*
Delft *Rotterdam*

Overige scheepswerven

Op het gebied van bouw en onderhoud van klassieke schepen zijn meer honderden werven en toeleveringsbedrijven actief. Zie bijvoorbeeld de jaarlijkse catalogus Klassieke Schepen (www.klassieke-schepen.nl).

Behoudsorganisaties - 1:1 objecten

Aangesloten bij de Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen (FONV)

Club van Sneekermeers
Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig
Nederlandse Vereniging tot Behoud van Zeilwheerries "Het Zeilend Scheehout"
Stichting Behoud Historische Motorjachten
Stichting Behoud Hoogaars
Stichting Kotterzeilen
Stichting Langedijk Waterrijk
Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten
Vereniging Botterbehoud
Vereniging de Motorsleepboot
Vereniging De Sleper
Vereniging Klassieke Scherpe Jachten
Vereniging tot Behoud van Authentieke Stoomvaartuigen en Motorsleepboten
Vereniging tot Behoud van de Zalmschouw
Vereniging van Booteigenaren "Oude Glorie"

Overige behoudsorganisaties

Er zijn nog andere behoudsorganisaties van eigenaren van varend erfgoed. Veel klassieke schepen zijn ondergebracht in een stichting of andere rechtspersoon. Vaak zijn dergelijke rechtspersonen weer bij één van de bovengenoemde behoudsorganisaties aangesloten. Een greep uit de vele organisaties die op dit gebied actief zijn:

Beheer Zeilkotter Rexona
Directievaartuig Dokwerker (Marianne Meinema) (*Amsterdam*)
Hartog Schepenkring
Jeugdherberg It Beaken (tjottervloot)
MS Friesland
Oosterschelde B.V.
Prins van Oranje *Amsterdam*
Radersalonboot Kapitein Kok B.V. *Amsterdam*
Staverse Kotterclub
Stichting behoud bergingsvaartuig Bruinvisch
Stichting Behoud Blazer *Texel*
Stichting behoud loodsbotter Texelstroom
Stichting Behoud Stoomschip Rotterdam *Rotterdam*
Stichting de Garnkwak Volendam
Stichting de Hoornse Schouw
Stichting de Zeeuwse Schouw te Goes
Stichting Dirk
Stichting het Rotterdamse Zeilschip
Stichting Historie der Kustverlichting (Lichtschip 10 "Texel") *Den Helder*
Stichting Lichtschip 12 "Noordhinder" *Hellevoetsluis*
Stichting Maritieme Collecties (zeesleper Elbe) *Rotterdam*
Stichting Nautische Monumenten (Marinewerf Den Helder) *Den Helder*
Stichting Redt de Giethoornse punter
Stichting Stoomschip Bosman
Stichting tot Behoud van het Stoomschip *Wormerveer*
Stichting Zeesleepboot Holland
Tuindersvlet Vereniging Amsterdam
Van Waning Stichting
Vereniging Historische schepen *Purmerend*

Replica's

Batavia
De Duif
Het Utrechts Statenjacht *Utrecht*
Initiatiefgroep Stadsjagt Gouda *Gouda*
Loodskotter Eems *Delfzijl*
Rederij Clipper Stad Amsterdam *Amsterdam*
Stichting de Delft *Rotterdam*
Stichting de Kamper Kogge *Kampen*
VOC-schip Amsterdam *Amsterdam*

Overige houders collecties / objecten inz mobiliteitsgeschiedenis, water

Commerciële verhuur varend erfgoed: In deze bedrijfstak zijn honderden organisaties actief, met meer dan 500 schepen. Voor sommige organisaties staat historische authenticiteit van het varend erfgoed voorop, voor andere het commerciële aspect. Een indruk:

25 Zelfstandige Schippers
Albatros Zeilcharters
Amazone
Amsterdamse Vervoer Maatschappij
Aquamarijn-Zeiltochten
Authentieke zeilavonturen
Barkentijn Thalassa
Botter BU61 verhuur
Botter UK67
Botter verhuur
BV Rijnrederij Helena
Channel Cruises
Charter Siebrand Kampen
Charterklipper 'Avontuur'
Chartervloot Marco v.d.Berg
de Bottercompagnie
De Catherina en de Luciana
De Morra Business Events
De Spakenburgse botter BU39
Elisabeth Smit
Festina Lente, Harlingen

Flying Sailer
 Fostazeilcharters
 Friesland Charter
 Frisian-sailing
 Hanzestad Compagnie
 Haringlogger Tecla
 Helena charters
 Historische Zeilvaart Harlingen
 Hoge Wier Nautische Evenementen
 Holland Zeilcharters
 Hollands Glorie
 Hollands Glorie
 Hydrograaf
 Johanna Zeilcharters
 Kiekendief
 Klipper 'De Risdam'
 Klipper Grote Beer & Iemsteraken
 Klipper 'Twee Gebroeders', Muiden
 Langszij Zeilcharters, A'dam
 Lemsterakenverhuur
 Mon Desir Tweemastklipper
 Morra
 Muiden Yacht Charter
 Nederlandse Raderstoomboot Maatschappij
 Oostvogel-charters
 Ortolan-charter.nl
 Platbodemverhuur
 Prego Zeilzwerfen
 Rederij de Nederlanden
 Rederij Voor de Wind
 Rederij Vooruit *Harlingen*
 Rosa van Delft
 Sailtrack
 Schoener Noorderlicht
 Schokker 'Vrouw Harmanna'
 Skûtsje verhuur 'Nova Cura'
 Skûtsjesilen
 Skûtsjeverhuur Annage
 Spartacus Charter
 Stg. Skûtsje De Verandering
 Topzeilschoener 5
 Traditioneel zeezeilen in Frankrijk
 Traditionele Chartervaart Nederland
 Trintel Charters
 True Sailing World Wide Charter
 Tweemastklipper.nl
 V.O.F. de Aken - Harlingen
 Yachtchartersneek
 Zeilboerderij Rufus
 Zeilbottertochten
 Zeilcharter Hoop geleidt ons
 Zeilcharter Mars
 Zeilcharter.nl
 Zeilen met de Hestia
 Zeilen met de 'Parodie'
 Zeilen met een hoogaars
 Zeilklipperactief
 Zeilvloot de Zeeuwse Stroom
 Zeilvloot Delfzijl
 Zeilvloot Muiden

Musea, maritiem - geen 1:1 objecten

Cartouche / Scheepvaartmuseum *Gasselternijvee*
 Flessenscheepjesmuseum *Enkhuizen*
 Landbouw- en juttersmuseum *Buren*
 Maritiem Museum *Zierikzee*
 Modelbouwmuseum *Leiden*
 Muzeem *Vlissingen*
 Nationaal Sleepvaartmuseum *Maassluis*

Nationaal Veerdienstmuseum *Hoek van Holland*
Noordelijk Scheepvaartmuseum *Groningen*
Reddingmuseum Jan Lels *Hoek van Holland*
Reddingsmuseum Abraham Fock *Hollum*
Schipbreuk- en juttersmuseum *Flora Texel*
Visserijmuseum Aike van Stien *Terschelling*
Visserijmuseum *Breskens*
Visserijmuseum *Vlaardingen*

Musea, anders - geen 1:1 objecten

Abel Tasmankabinet *Lutjegast*
Aquarion *Delfzijl*
De Turfschuur *Kolhorn*
Gemeentemuseum *Maassluis*
Hannemahuis *Harlingen*
IJmuider Zee- en Havenmuseum *IJmuiden*
Kapiteinshuis *Pekela*
Katwijk's Museum *Katwijk*
Klederdracht en Visserijmuseum *Spakenburg*
Museum 't Behouden Huis *West-Terschelling*
Museum 't Kromhout *Amsterdam*
Museum De Speeltoren *Monnickendam*
Museum Gesigt van 't Dok *Hellevoetsluis*
Museum Het Oude Raadhuis *Urk*
Museum Mr. Simon van Gijn *Dordrecht*
Museum Nanning Hendrik Bulthuis *Leeuwarden*
Museum Scheveningen
Museum Watersnoodramp 1953
Nationaal Baggermuseum *Slidrecht*
Openluchtmuseum It Damhus *Ny Beets*
Oudheidkamer Brederwiede *Vollenhove*
Oudheidkamer Lemster-Fiifgea *Lemmer*
Oudheidkamer *Vreeswijk*
Rijksmuseum *Amsterdam*
Streekmuseum Crimpenerhof *Krimpen a/d IJssel*
Streekmuseum Opsterland *Gorredijk*
Streekmuseum Smallingerland *Drachten*
Streekmuseum Elsloo *Elsloo*
Traditiekamer Willemsoord *Den Helder*
Veluws Museum *Harderwijk*
Visafslag *Elburg*
Visserij- en Cultuurhistorisch Museum *Woudrichem*
Volendams Museum *Volendam*
Warkums Erfskip *Workum*
Werkspoor museum *Amsterdam*
Zaans Historisch Museum *Zaandam*
Zaltbommels stoom- en energiemuseum *Zaltbommel*
Zandvoorts Museum *Zandvoort*

Overige organisaties en instellingen inz sector Water

BBZ (beroepsvereniging chartervaart, waaronder bruine vloot)
Bureau Monumentenzorg Amsterdam, Cie Historische Schepen Amsterdam
Enkhuizer Zeevaartschool
European Maritime Heritage
Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen
Historische Vereniging Die Golde / Het Watergilde *Gouda*
Landelijke Werkgroep Archeologie onder Water
Lekko, Vereniging van Belangstellenden voor de Sleepvaart
Nederlands Instituut voor Onderwaterarcheologie
Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis
NISA (afd ROB)
Op Koers (organisatiebureau) *Vlaardingen*
Platform Maritiem Cultureel Erfgoed Zeeland
Platform Varend Erfgoed Zuid-Holland *Delft*
Prins Hendrik de Zeevaarder
Register Holland
Sectie Vurende Monumenten / Nationaal Register Vurende Monumenten
St de Uiterton *Amstelveen*

Stichting Friese Havendagen *Harlingen*
Stichting Groninger Welvaart *Groningen*
Stichting Maritieme Historie *Den Haag*
Stichting Marivin Tilburg
Stichting Nye Kompanjons (instandhouding Turfroute)
Stichting Over Water *Amsterdam*
Stichting Traditioneel Zeilend Zeeland *Goes*
Stichting Visserijdagen-Woudrichem
Stichting Zuid-Hollandse Waterdagen (*Leiden*)
Thedo Fruithof Maritieme Producties
Vereniging de Binnenvaart
Vereniging De Lijn (oud-personeel HAL) *Rotterdam*
Vereniging Stoomvaart
Vereniging Zeilvracht Workum
Vrienden Marker Rondbouw
Zeilvaart College Workum

Archieven en bibliotheken mobiliteitsgeschiedenis, sector Water

Bibliotheek Nederlands Scheepvaartmuseum
Bibliotheek Maritiem Museum Rotterdam

Werkveld mobiel erfgoed - sector Rail

De 1:1 objecten zijn hier doorgaans railvoertuigen (trams en treinen). Er zijn musea met een statische collectie, maar de meeste organisaties op railgebied streven naar operationeel behoud, soms met van oorsprong buitenlands materieel. Sommige musea hebben naast railvoertuigen ook ander mobiel erfgoed in eigendom/beheer, bijv. autobussen. In de sector rail is er een koepelorganisatie, waar veel museale en toeristische organisaties lid van zijn: de vereniging Historisch Railvervoer Nederland (HRN).

Musea - 1:1 objecten

Museale organisaties (werkend behoud) met een vaste railverbinding en regelmatige exploitatie

Eerste Drentse Vereniging van Stoomliefhebbers
Elektrische Museumtramlijn Amsterdam *Amsterdam*
Gelderse Smalspoor Stichting
Industrieel Smalspoor Museum *Erica*
Museum Buurt Spoorweg *Haaksbergen*
Museumstoomtram Hoorn-Medemblik *Hoorn*
Museumtram Nederlands Openluchtmuseum *Arnhem*
Nationaal Smalspoormuseum / Stoomtrein Valkenburgse Meer *Valkenburg*
Stichting Rijssens Leemspoor *Rijssen*
Stichting Stadskanaal Rail *Stadskanaal*
Stoomtrein Goes-Borsele *Goes*
v/h Rotterdamse Tramweg Maatschappij *Ouddorp*
Veluwsche Stoomtrein Maatschappij *Beekbergen*
Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij *Simpelveld*

Museale organisaties (werkend behoud) die gebruik maken van het tramnet van de grote steden

Amsterdams Openbaar Vervoermuseum *Amsterdam*
Haags Trammuseum *Den Haag*
Historische collectie Rotterdamse Elektrische Tram *Rotterdam*
Historische Tramlijn 10 van de RET *Rotterdam*
Stichting Romeo *Rotterdam*
Trammuseum Amsterdam *Amsterdam*
Tramweg Stichting
- depot Scheveningen
- depot Rotterdam
- afd Amsterdam

Museale organisaties (werkend behoud) met rail-faciliteiten

Corus Excursietrein *IJmuiden*
Museumstoomdepot / Stoom Stichting Nederland *Rotterdam*
Stibans *Den Haag*
Stichting Blauwe Engel *Lochem*
Stichting Brabant Rail
Stichting Haarlem - IJmuiden Spoorweg-Maatschappij (voorbereiding) *Haarlem*
Stichting Mat'54 Hondekop-Vier
Stichting Stichts Trammuseum *Utrecht*
Stichting Stoomtrein Friesland (voorbereiding) *Sneek*
Stichting tot Behoud van Smalspoormaterieel / Decauville Museum
Tramweg Stichting
Werkgroep 1501 / Stichting Klassieke Locomotieven
Werkgroep 'Jaap' *Haarlem*

Overige museale organisaties (werkend en/of statisch behoud)

Museum De Panoven *Zevenaar*
Museum Steenfabriek Werklust *Losser*
NZH Vervoermuseum *Haarlem*
Riekje Buivenga *Waterhuizen*
Rotterdamsch Trammuseum *Rotterdam*
Spoorwegmaatschappij Zuid-Beveland
Stichting TEE Nederland
Veenmuseum Vriezenveenseveld
Werkgroep Annex 50 *Ginneken*

Musea - ook 1:1 objecten

Bosmuseum Amsterdamse Bos *Amsterdam*
Industrion *Kerkrade*
Mijnmuseum *Valkenburg*

Militaire Luchtvaartmuseum *Soesterberg*
Museum Watersnoodramp 1953
Nederlands Spoorweg Museum *Utrecht*
Spoorweginteressesgroep GOLS / Het GOLS-station *Winterswijk*
Stichting Historisch Streekvervoer Achterhoek

Behoudsorganisaties - voornamelijk 1:1 objecten

Stichting Backer Du Croo
Stichting De Locomotor
Stichting Historisch Dieselmaterieel
Stichting Materieel '64
Stichting Museummaterieel Railion
Stichting Stoombeheer

Overige organisaties met 1:1 objecten

Amsterdamse Waterleiding Maatschappij *Amsterdam*
Autotron *Rosmalen*
Vuil Afvoer Maatschappij
Walibi *Biddinghuizen*

Musea - geen 1:1 objecten

Fries Openbaar Vervoermuseum *Ouwsterhaule*
Gois Vervoer Museum *Hilversum*
Historische Kring Genthe *Gendt*
Modelbouwmuseum *Leiden*
Nationaal Modelspoormuseum *Sneek*
Noord-Nederlands Trein & Tram Museum *Zuidbroek*
Noord-Nederlandse Spoor- en Tramwegverzameling *Loppersum*
Openbaar Vervoermuseum *Doetinchem*
Schacht Nulland (vm Dominiale Mijn)
Werkspoormuseum *Amsterdam*

Overige organisaties en instellingen inz mobiliteitsgeschiedenis

Haags Openbaar Vervoermuseum *Den Haag*
Samenwerkende Amsterdamse Openbaar Vervoermusea *Amsterdam*
Vereniging Vrienden van het Nederlands Spoorwegmuseum *Utrecht*
Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Spoor- en Tramwegwezen (NVBS; ook archief en bibliotheek)
Federaal
Stichting Tramwerk
Stichting Bever
Stoomgroep Zuiderpark
Het Tramstation *Schipluiden*
Nederlandse modelspoorfederatie
Stichting Tram Archief
Railtheater *Voorburg*
Railtheater *Amsterdam*

Archieven en bibliotheken mobiliteitsgeschiedenis

Stoomtram Documentatiecentrum *Hoorn*
NS-concernarchief (bij Rijksarchief Utrecht) *Utrecht*
NVBS Archieven en bibliotheek *Utrecht*

Werkveld mobiel erfgoed - sector Weg

De 1:1 objecten zijn hier (weg)voertuigen, in zeer brede zin. Er zijn veel voertuigen die niet voor de weg bedoeld zijn (tractoren en mobiele landbouwwerktuigen, voertuigen voor grondverzet en ander off-road voertuigen). Er komen ook (museale en andere) organisaties aan bod rond behoud en presentatie van niet-gemotoriseerde voertuigen als fietsen, wagens, rijtuigen, e.d. Er worden enkele voorbeelden genoemd van commerciële exploitatie van oldtimers.

Steeds meer bedrijven houden zich bezig met import, handel, restauratie, toelevering e.d. Deze komen hier niet aan bod (zie bijv.: www.oldtimer.nl). Sommige musea hebben naast wegvoertuigen ook ander mobiel erfgoed in eigendom/beheer, bijv. railvoertuigen.

Musea - 1:1 objecten

Amerikaans Motorfietsmuseum *Raalte*
Amsterdams Automuseum *Zwanenburg*
Amsterdams Openbaar Vervoermuseum *Amsterdam*
Automusa *Bergeijk*
Automusea Galleria Style & Auto *Joure*
Automuseum *Deventer*
Automuseum Histo-Mobil *Giethoorn*
Autotron Rosmalen *Rosmalen*
Auto-Union Museum *Bergen*
Batavusmuseum *Heereveen*
Boerenwagenmuseum *Buren*
DAF-museum *Eindhoven*
Eerste Nederlands Opel Automuseum *Tijnje*
Energetica *Amsterdam*
Haags Busmuseum *Den Haag*
Hartog's Ford Museum *Hillegom*
Het trekkermuseum *Nisse*
Lammers automuseum *Hengelo*
Louwman Collection / Nationaal Automobiel Museum *Raamsdonksveer*
Marshall-museum *Zwijndrecht*
Museum 1939-1945
Museum Stads- en Streekvervoer *Amsterdam*
Nationaal Brandweermuseum *Hellevoetsluis*
Nationaal Fietsmuseum Velorama *Nijmegen*
Nationaal Rijtuigmuseum *Leek*
Noordelijk Busmuseum *Winschoten*
Oldtimermuseum De Rijke *Oostvoorne*
Rijtuigenmuseum La Diligence *Heerlen*
Rijwiel- en bromfietsmuseum *Zoutkamp*
Scaniamuseum C. Zandbergen *IJhorst*
Stichting Bever *Leiden*
Stichting Museumbus 1698
Stichting Museumbus MB 200
Stichting Standaardbus 168
Wegenbouwmuseum *Harderwijk*

Musea - ook 1:1 objecten

Agrarisch en Wagenmuseum *Texel*
Automuseum CAP *Oudewater*
Brandweer- en stormrampmuseum *Borculo*
Brandweermuseum Wassenaar *Wassenaar*
Brandweermuseum Wouwse Plantage *Wouwse Plantage*
Fogelsangh-State *Veenklooster*
Fries Landbouwmuseum *Exmorra*
Historische Verzameling Militair Geneeskundige Dienst *Hilversum*
Internationaal Brandweermuseum *Rijssen*
Legermuseum *Delft*
Museum Betje Wolff *Middenbeemster*
Museum Koninklijke SAAN *Diemen*
Museum Korps Rijdende Artillerie *'t Harde*
Museum Nederlandse Cavalerie *Amersfoort*
Museum voor Communicatie *Den Haag*
Nationaal ambulance- en eerste-hulpmuseum *Apeldoorn*

Nationaal Museum Historische Landbouwtechniek (voor publiek gesloten) *Wageningen*
Nationaal Museum Paleis het Loo (koetshuizen en stallen) *Apeldoorn*
Nederlands Politiemuseum *Apeldoorn*
Nieuwland Poldermuseum *Lelystad*
Noordelijk Openbaar Vervoermuseum *Ouwsterhaule*
Noordhollands Motorenmuseum *Nieuwe Niedorp*
NZH Vervoermuseum *Haarlem*
OAD-museum *Holten*
Openluchtmuseum *Arnhem*
Schipbreuk- en juttersmuseum Flora (ook landbouwvoertuigen) *Texel*
Streeklandbouwmuseum Zeeuws Vlaanderen *Anna ter Muiden*
Ziekenhuis- en Verpleegkundig Museum *Deventer*

Behoudsorganisaties 1:1 objecten

FEHAC - Auto's, algemeen

Amerikaanse Automobiel Club
Amerikaanse Motor en Automobiel Club
Ami Vereniging Nederland
Automobielclub Kempisch Klassiek
Brabantse Oldtimer Vereniging
Classic American Car Club
Daf Club Nederland
De Fryske Walden
Fryske Oldtimersclub
Historische Automobiel Club Rotterdam
Historische Automobiel Vereniging
Historische Opel Club Nederland (+/- vrachtwagens)
Internationale Historische Automobiel Club Nederland
Internationale Veteranen Automobielen Club
Les Amis d'Amilcar des Pays-Bas
Mercedes-Benz Veteranen Club Nederland
Moerdijkse Oldtimer Vrienden
Old Timers Oirschot
Oldtimer Club "De Hondsrug"
Oldtimer en Classis Car Club Heel
Oldtimer Vrienden Club 'Oost Groningen'
Oldtimerclub De Langstraat
Oldtimerclub De Maasroute
Old-Timerclub 't Olde Autogje
Pionier-Automobielen Club
Rotterdams-Overschie Historische A.C.
The Heuvelrug Drivers
Veenendaalse Oldtimer Club
Voorschotense Oldtimer Vereniging

FEHAC - Luxe-auto's (merkenclubs)

A-Ford Club Nederland
Alfa Romeo Spider Register
Algemene Audi Club Nederland
Alpine Renault Club Nederland
Alvis Owner Club Nederland
Ami Vereniging Nederland
Armstrong Siddeley Owners Club
Association Peugeot Hollande
Aston Martin Owners Club
Audi 100 Coupé S Club Nederland
Austin Ten Drivers Club
Austin-Healey Owners Club Nederland
Beetle Freaks Southern Lowlands
BMC 1100/1300 Owners Club Nederland
BMW 02 Club Nederland
BMW Coupé Club Nederland
BMW Mono Club Nederland
BMW Touring Club
Borgward Interessen Gemeinschaft
Bugatti Club Nederland
Cadillac Club Nederland
Citroën Club Fryslan
Citroën Dyane Vereniging Nederland

Citroën GS/GSA Vereniging Nederland
 Citroën ID/DS Club Nederland
 Citroën SM Club Nederland
 Classic Jaguar Club Zuid-Limburg
 Classic Thunderbird Club Holland
 Club d'Anciennes Renault des Pays Bas&
 Club Triumph Holland
 Dutch Land Rover Register
 Dutch London Taxi Club
 Dutch Pre-War Austin Seven Owners
 Dutch Singer Owners Club
 Engelse Ford Club Nederland
 Enige Echte Eenden Club
 Ferrari Club Nederland
 Fiat 124 Sport Spider register
 Fiat 600 Club Nederland
 Fiat 850 Club Nederland
 Fiat 850 Spider Club Holland
 Fiat Bertone X1/9 Club Nederland
 Fiat Club Nederland
 Ford Capri Club Nederland
 Ford Capri Club Zuid-Holland
 Ford Mustang Club Nederland
 Ford Taunus M Club Nederland
 Honda S800 Club Nederland
 IFA Mobile T2 Vereniging
 Jaguar Daimler Club Holland
 Jensen Genootschap Holland
 Klassieke Porsche 911/912 Club Nederland
 Lancia Club Nederland
 Lotus Club Holland
 Luchtgekoelde VW Club Nederland
 Maserati Club Holland
 Méhari Club Nederland
 MG Car Club Holland
 MG T-Type Owners Holland
 MGA Type Owners Holland
 Morgan Sports Car Club Holland
 Morris Minor Club Nederland
 Morris Register Nederland
 Nederlandse Dwergautoclub
 NSU Club Nederland
 Opel GT Club Nederland
 Opel Kadett C Club België-Holland
 Panhard Automobiëclub Nederland
 PATAN (achterwiel aangedreven Citroëns)
 Peugeot 404 Vereniging
 Peugeot Club Nederland
 Porsche 356 Club Nederland
 Porsche 914 Club Holland
 Register Giulia Bertone
 Riley Club Holland
 Rolls Royce Enthousiasts' Club
 Rover Owners Club Holland
 Saab 96 Vereniging Noord-Nederland
 Saab Club Nederland 'Klassiek'
 Simca Automobiëclub Nederland
 Skoda Oldtimer Club
 Stag Club Nederland
 Stichting Trabantclub Nederland
 Studebaker-Packard Club NL
 Tatra Register Nederland
 Team Mustang Center Nederland
 Topolino Club Nederland
 Toyota Automobië Club Nederland
 TR Club Holland
 Traction Avant Nederland
 Vanden Plas Owners Club
 Vauxhall Owners Club Holland
 Vereniging Alfa Romeo Vrienden
 Vereniging Alternatieve Garage 'Het Eende-ei'
 Vereniging Range Rover Trust

Vintage Cadillacs
Volvo 140 Register
Volvo 164 Register
Volvo 1800 ES Register
Volvo Katterugclub
Volvo V-44 Vereniging
VW Cabrioletclub Nederland
Z & ZX Club Holland

FEHAC - Bedrijfswagens

Citroën HY Vereniging 'le Camion'
Commer Club Nederland
Daf Oldtimer Truck Club
De Pook, the Old Pick-up Club
Hanomag Mercedes Club "Nomade"
Magirus-Deutz Club
Oldtimer Car & Van club
Stichting Historisch Brandweermaterieel
Vereniging Bedford Belangen Club

FEHAC - Tractoren

Historische Motoren en Tractoren Vereniging

FEHAC - Autobussen

Federatie Museumbussen
Stichting Veteraan Autobussen, diverse werkgroepen:
SVA: Werkgroep Aalsmeer
SVA: Werkgroep Brabant
SVA: Werkgroep Pijnacker
SVA: Werkgroep Apeldoorn
SVA: Werkgroep Rotterdam
SVA: Werkgroep Trolleybussen

FEHAC - Militaire voertuigen

Army Vehicle Club
B.M.M.H.M.M. 'WHEELS'
BRAVO compagnie, St.Mob.Mus.M.M.
Daf YA 126 Club
DPA Holland
General Armygreen Foundation
H.M.C. Club "Old Hickory"
Keep Them Rolling
Militaire Oldtimer ClubM
Naoorlogse legervoertuigen Limburg
Sante Fé Historical Military Vehicle Conservation Group
Stichting War-Horses A.V.C.G.
V.M.V. 'White Star'

FEHAC - Tweewielers

A.J.S.-Matchless Vereniging Nederland
BSA Owners Club Nederland
D.K.W. Club Nederland
Heinkel Club Nederland
Heinkelklub "De Kwakel"
Klassieke Japanse Motorfans Vereniging
Lambretta Club Nederland
Laverda Club Nederland
Maico Rijders Club Nederland
Motor Club 'de Klassieker'
Nederlandse Ariel Club
Nederlandse Dwergautoclub
Norton Club Nederland
Oud Maar Sterk
Pionier-Motoren Club
Puch Club Nederland
Rijwiel Hulpmotor Club Nederland
Suzuki T & GT Liefhebbersclub NL
Velocette Club Nederland
Vereniging Klassieke Motoren
Veteraan Motoren Club
Vincent Owners Club Dutch section

FEHAC - Rally

Dutch Historic Rally Club (DHRC)
Internationale Historische Horneland Rally
Rally van de Grensstreek
Stichting ABC Rally

FEHAC - overig

A.M.R.W. Register
Automobiel Club 'Carwei'
De Mascotte
H.K.V.V. 'Het Vehicle'
Horex Club Nederland
Rootes Club Nederland
The Cruise Brothers
Vrienden van de Estafette
Vrienden van Route 66

Overige behoudsorganisaties

Er zijn nog andere behoudsorganisaties van eigenaren van rijdend erfgoed. Ook zijn veel klassieke voertuigen ondergebracht in een stichting of andere rechtsvorm; onderstaande lijst geeft slechts een indruk en is bepaald niet uitputtend.

Fiat 500 club
Magirus Deutz Club
Menvereniging "Hoofdstad Aanspanning" *Amsterdam*
Nederlandse Trolleybusvereniging
Old Timer Caravan Club
Stichting General Armygreen Foundation
Stichting Historisch Brandweermaterieel
Stoomwalsenclub Nederland
Vereniging Oldtimerbussen

Bedrijven met historisch materieel

Beuk Touringcars *Noordwijkerhout*
Collectie firma Spaansen *Winkel*
Meering Touringcars
Oostenrijk *Diemen*
Van Oeveren

Brandweercorpsen

Brandweer Alphen a/d Rijn
Brandweer gemeente Amsterdam
Brandweer gemeente Zaanstad

Overige houders collecties / objecten inz mobiliteitsgeschiedenis, sector weg

Commerciële verhuur van old-timers

In deze bedrijfstak zijn tot nu toe enkele tientallen organisaties actief, maar het worden er steeds meer. Voor sommige organisaties staat historische authenticiteit van de old-timer voorop, voor andere het commerciële aspect. Onderstaande lijst geeft slechts een zeer beperkte indruk en is bepaald niet uitputtend, sommige organisaties zullen al eerder zijn genoemd.

Busverhuur.net
Classic Coach Company *Diemen*
Old-Timer Autobus Service *Dordrecht*
Paulusma Tours *Drachten*
Pisto Trouwvervoer *Ens*
Prins Classic Transport *Opijnen*
Stiphout Tours en Trips *Maastricht*

Musea - geen 1:1 objecten

Goois Vervoermuseum *Hilversum*
Modelbouwmuseum *Leiden*
Openbaar Vervoermuseum *Doetinchem*
Oudheidkamer *Weststellingwerf*
Politiemuseum Zaanstad
Werkspoor museum *Amsterdam*

Overige organisaties en instellingen, sector weg

Autobus Documentatievereniging (ADV)
Autobus Documentatievereniging (ADV)
Contactgroep Nederlandse Automobiel- en Motorfietshistorie (CONAM)
European Centre for Mobility Documentation (ECMD)
Federation Internationale des Vehicules Ancien
Haags Openbaar Vervoermuseum
Koninklijke Nederlandse Automobiel Club KNAC
Motoren- en Ambachtenmuseum *Nieuwe Niedorp*
Nationaal Brandweer Documentatiecentrum *Amsterdam*
Nederlands Instituut voor Militaire Historie
Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Brandweerwezen
Samenwerkende Amsterdamse Openbaar Vervoermusea
Stichting Auto Sportief IV (ROZ Classic)
Stichting Classic Car Events
Stichting Historisch Transport *Tienray*
Werkgroep Brandweerhistorie
Werkgroep Transportpark *Rotterdam*

Archieven en bibliotheken mobiliteitsgeschiedenis, sector weg

ANWB-archief
Bibliotheek / archief Louwman Collection
Nederlands Centrum voor Autohistorische Documentatie (NCAD) *Eindhoven*

Werkveld mobiel erfgoed - sector Lucht

De 1:1 objecten zijn hier vliegtuigen of andere luchtvaartuigen als helikopters, luchtballonnen en dergelijke. Er zijn musea met een statische collectie, maar veel organisaties streven naar operationeel behoud.

Musea - 1:1 objecten

Militaire Luchtvaart Museum *Soesterberg*
Museum Vliegbasis Deelen *Deelen*
Nationaal Luchtvaart-Themapark Aviodrome *Lelystad*
Stichting Vliegend Museum Seppe
Vliegend Museum / Pionier hangar *Lelystad*
Wings of Liberation Museum / Museum Bevrijdende Vleugels

Musea - ook 1:1 objecten

Avog's Crash Museum *Lievelde*
Het Luchtoorlog- en Verzetsmuseum van de Stichting CRASH 1940-1945 *Lisse*
Luchtvaartmuseum Texel

Behoudsorganisaties - 1:1 objecten

Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL)

Dutch Historic Jet Association
Stichting DDA Classic Airlines
Stichting Duke of Brabant Air Force
Stichting Dutch Historic Aircraft Company
Stichting Exploitatie Catalina (SEC)
Stichting Fokker Four
Stichting Fokker Heritage Flight
Stichting Koninklijke Luchtmacht Historische Vlucht
Stichting Vroege Vogels

Overige behoudsorganisaties

Er zijn nog andere behoudsorganisaties van eigenaren van vliegend erfgoed. Ook is veel vliegend erfgoed ondergebracht in een stichting of andere rechtsvorm; de onderstaande lijst geeft slechts een indruk en is bepaald niet uitputtend.

Dutch Historic Jet Association
Dutch Nostalgic Wings
Fokker Heritage Trust
Historic Invader Aviation
Nostalgic Flying
Stichting Air Classics
Stichting Constellation Nederland
Stichting F27 Friendship Association
Stichting Fokker G-1
Stichting Historische Vliegtuigen Zeeland
Stichting Koolhoven Vliegtuigen
Stichting Neptune Association
Vereniging Historische Zweefvliegtuigen

Musea - geen 1:1 objecten

Luchtoorlogmuseum Fort Veldhuis, Heemskerk
Museum voor Vluchtsimulatie *Someren*
R-evolutie, Museum voor modelvliegtuigen *Nijmegen*
Ruimtevaartmuseum *Lelystad*
Space Expo *Noordwijk*

Overige organisaties instellingen, sector lucht

A2 Tigers
Air Display Organizer and Pilot
Flying Wires

Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart
Nederlandse Federatie voor Luchtvaart Archeologie (NFLA)
Nederlandse Vereniging van Amateur Vliegtuigbouwers
Stichting Aircraft Recovery Group 1940-1945
Stichting crash research in aviation society Holland 1940-1945
Stichting Historische Luchtvaart
Stichting Holland Aerobatics
Stichting Onze Luchtmacht
Stichting Seagull
The Dutch Airwar Study Group 1939-1945
Verenigde Vleugels (tijdschrift)

Archieven en bibliotheken mobiliteitsgeschiedenis

Documentatiecentrum Aviodrome
Nationale Bibliotheek voor Lucht- en Ruimtevaart

Overig

Uiteraard bestaat er in de wereld van het cultureel erfgoed een groot aantal organisaties en instellingen die zich niet speciaal met mobiel erfgoed bezig houden, maar die voor het mobiel erfgoed van groot van belang kunnen zijn. We denken aan historische verenigingen, erfgoedkoepels, erfgoedhuizen, algemene archieven, bibliotheken, adviesbureaus en toeristische organisaties.

Speciale vermelding verdient hier de Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN), waarbij inmiddels zo'n 70 organisaties op het gebied van industrieel en mobiel erfgoed zijn aangesloten. De website van FIEN geeft toegang tot deze organisaties en biedt tevens een overzicht van de actualiteit op deze terreinen van het cultureel erfgoed (www.industrieel-erfgoed.nl).